

Predlog spremembe ZAKONA O PRAVILIH CESTNEGA PROMETA (ZPrCP - UL RS 109/2010)

Predlog predvideva formiranje novega 35. a člena in preoblikovanje oziroma dopolnitev že obstoječega 93. člena. V nadaljevanju bo tako najprej predstavljeno besedilo členov vključno z obrazložitvijo in navedbo argumentov, sledijo ocena stanja, cilji, poglobitve rešitve, ocena finančnih posledic in na koncu navedba podobnih ukrepov v drugih pravnih sistemih.

1. Besedilo in obrazložitev členov:

1. člen: Doda se novi 35. a člen, ki se glasi:

- »(1) Voznik in učitelj vožnje med vožnjo ne sme uživati tobaknih izdelkov na način, ki bi zmanjšal njegovo vidno zaznavanje ali zmožnost obvladovanja vozila.
- (2) Z globo 40 EUR se kaznuje za prekršek voznik, ki ne potrebuje vozniškega dovoljenja, ki ravna v nasprotju s prvim odstavkom tega člena.
- (3) Z globo 120 EUR se kaznuje voznik ali učitelj vožnje, ki ravna v nasprotju s prvim odstavkom tega člena.«

Obrazložitev: V novem 35. a členu se doda nova omejitev, to je prepoved uporabe in uživanja tobaknih izdelkov med vožnjo. S tem bi se odpravil še en moteč element, ki predstavlja oviro pri upravljanju avtomobila (in drugih vozil cestnega prometa), s čimer bi se izboljšala osredotočenost voznika (boljša vidljivost, bolj skoncentrirano upravljanje), kar bi prispevalo k večji varnosti cestnega prometa.

Veliko kadičev se odloči kaditi v vozilu med samo vožnjo, zato je primerno, s ciljem zagotoviti večjo varnost v cestnem prometu, to omejiti oziroma prepovedati. Oviro pri upravljanju vozila predstavlja že prižiganje in poseganje po cigareti ali podobnih tobaknih izdelkih, saj vozniku odvrne pozornost, ki je potrebna ves čas upravljanja vozila. Enako je tudi z ugašanjem tobaknih izdelkov ali metanjem le-teh skozi okno.

Pri upravljanju vozila je v skladu s cestno prometnimi predpisi potrebno volan držati z obema rokama. Tobačni izdelki pri tem predstavljajo oviro, saj uživalec drži v eni roki tobačni izdelek, z drugo roko pa upravlja volan in menjalnik.

Kljub odprtemu oknu lahko predstavlja cigaretni dim oviro v smislu zmanjšanja vidljivosti med samo vožnjo, zaradi česar obstaja večja možnost spregleda prometne signalizacije.

Poleg navedenega lahko padec tobačnega izdelka v naročje voznika povzroči panično reakcijo.

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

2. člen: Spremeni se 3. odstavek 93. člena, tako da se doda **nova 5. točka:**

»(3) Med vožnjo s kolesom je prepovedano:

1. voditi, vleči ali potiskati druga vozila, razen vleke priklopnih vozil iz četrtega in petega odstavka tega člena;
2. pustiti se vleči ali potiskati;
3. prevažati predmete, ki ovirajo kolesarja pri vožnji;
4. voziti druge osebe, razen če ta zakon ne določa drugače;
- 5. uporabljati napravo ali opremo, ki predstavlja oviro pri upravljanju kolesa (mobilni telefon, ipd.) in uživati tobačne izdelke.**

Obrazložitev: Za zagotovitev varne vožnje s kolesom je potrebno krmilo praviloma držati z obema rokama (le tako lahko ob nepredvidljivem dogodku še v pravem času zavijemo ali zaviramo), zaradi česar je smotno prepovedati kajenje med vožnjo, saj kolesar v primeru kajenja z eno roko drži tobačni izdelek, z drugo roko pa upravlja krmilo. Prepovedana bi bila tudi uporaba naprav in opreme, ki prav tako predstavljajo oviro pri upravljanju kolesa.

2. Ocena stanja

Vpliv uživanja tobačnih izdelkov na varnost v cestnem prometu

Tobak se uživa v različnih oblikah, a najpogosteje je to v obliki cigaret ali cigar. Navedena tobačna proizvoda in njima podobni tobačni izdelki kot taki predstavljajo oviro pri upravljanju vozil v cestnem prometu. Kot vemo, nemalo ljudi kadi v vozilih, za popolno koncentracijo med vožnjo pa so z Zakonom o pravilih cestnega prometa že predvidene omejitve uporabe določenih predmetov (naprav ali opreme), in sicer tistih, ki predstavljajo fizično oviro pri upravljanju vozila (mobilni telefon, maska, slušalke, ipd.). V skladu s tem lahko smiselno ugotovimo, da tudi tobačni izdelki predstavljajo oviro pri upravljanju, zaradi česar bi bilo med vožnjo potrebno prepovedati njihovo uporabo in uživanje.

Uživanje tobačnih izdelkov in ovire pri opravljanju vozila:

1. Veliko oviro predstavlja že prižiganje cigarete ali podobnih tobačnih izdelkov, sej le-to pomeni trenutek pomanjkanja pozornosti, ki je potrebna ves čas upravljanja.
2. Enak problem predstavlja ugašanje tobačnih izdelkov ali nemalokrat tudi metanje le-teh skozi okno.

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

3. Pri upravljanju vozila je potrebno volan držati z obema rokama, saj se le tako lahko zagotovi varno upravljanje. Tobačni izdelki več kot očitno predstavljajo oviro, saj uživalec drži v eni roki tobačni izdelek, z drugo roko pa upravlja volan in menjalnik.
4. Cigaretni dim, kljub odprtemu oknu, predstavlja oviro v smislu zmanjšanja vidljivosti med vožnjo.
5. Prižgana cigareta ali drug tobačni izdelek, ki pade v naročje, povzroči panično reakcijo.

Vse navedeno lahko privede do podaljšanja reakcijskega časa v primeru nepredvidljivega dogodka, posledica česar je lahko prometna nesreča.

Vpliv uživanja tobačnih izdelkov na zdravje

Kajenje je eden najpogostejših vzrokov zbolevanja in prezgodnje smrti v razvitem svetu, saj škoduje skorajda vsakemu organu telesa in povzroča številne bolezni (kardilci sicer najpogosteje umirajo zaradi raka, pljučnih bolezni ter bolezni srca in ožilja). Tobak je torej substanca, katere uporabo je nujno potrebno zmanjšati, v kolikor želimo znižati stopnjo zbolevanja za boleznimi, ki jih le-ta povzroča. Še toliko bolj pa je tobačni dim škodljiv v manjših zaprtih ali polzaprtih prostorih, kjer večja koncentracija tega predstavlja višjo stopnjo izpostavljenosti negativnim učinkom. Slednje se nanaša predvsem na kajenje v avtomobilih in drugih vozilih cestnega prometa.

O problematiki kajenja v avtomobilih so razpravljali tudi irski zdravniki. Na podlagi raziskave, ki so jo le-ti opravili, so prišli do ugotovitve, da pasivno kajenje povzroča pri otrocih simptome bolezni dihal. Otroci, ki so bili izpostavljeni cigaretnemu dimu, imajo tako 35% več možnosti, da bodo imeli težave z dihanjem in 30% več možnosti za nastanek senene mrzlice.¹

European Respiratory Journal je objavil raziskavo, katere rezultati so pokazali, da je eden od sedmih otrok v nacionalno reprezentativnem vzorcu, starih med 13 in 14 let, izpostavljen pasivnemu kajenju v avtomobilu. Ker gre pri slednjem za manjši zaprt prostor, je bilo ugotovljeno, da je izpostavljenost škodljivim posledicam 23-krat večja v primerjavi z izpostavljenostjo škodljivimi posledicam kajenja v stanovanjih oziroma večjih prostorih.²

¹ Prim.: *European Respiratory Journal*, Second-hand smoke exposure in cars and respiratory health effects in children, št. 34, 2009, str. 629 – 633.

² Ibid.

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

Vpliv uživanja tobačnih izdelkov na okolje

Kajenje v vozilih cestnega prometa primarno vpliva na varno vožnjo ter zdravje voznika in potnikov, poleg tega pa lahko kot sekundarni vpliv opredelimo onesnaževanje okolja. Pri tem lahko gre za onesnaževanje zraka zaradi cigaretnega dima ali pa za onesnaževanje prsti in vode zaradi odmetavanja cigaretnih ogorkov. Onesnaženje narave tako ne predstavlja zgolj problem posameznika, temveč problem državnih oziroma svetovnih razsežnosti.

Po raziskavi, objavljeni v *British Medical Journal*, v kateri so ugotavljali vpliv cigaretnega dima na onesnaženja ozračja, so prišli do rezultatov, ki so pokazali, da le-ta onesnažuje zrak desetkrat bolj kot dizelski motor.³ Tako pri nas kot tudi drugod po Evropi in svetu mnoge organizacije in vlade držav izvajajo aktivno politiko varstva okolja. Ker na navedenem področju v skladu s smernicami mednarodnega prava deluje tudi naša država, je potrebno ukrepati v smeri zmanjšanja uporabe tobačnih izdelkov in s tem tudi zmanjšanja onesnaženja okolja.

Poleg tobačnega dima predstavljajo problem tudi ogorki odvrženi v naravo. Izpostavljenost onesnaženja z ogorki je pri uživanju tobačnih izdelkov v vozilih še toliko večja, saj vozniki ali potniki velikokrat le-te odvržejo skozi okno. Glede na raznoliko naravo naše države, ki predstavlja turistično atrakcijo in hkrati naše naravno bogastvo, je potrebno le-to varovati. Pomembne rezultate so pokazale mnoge raziskave, ki so bile narejene na različnih delih sveta in ki vse kažejo na to, da so kemikalije iz cigaretnih ogorkov zelo nevarne. Tako je bilo ugotovljeno, da je vsako leto na vzhodni obali Jadrana (ob obali ali v morje) odvrženih približno 300 do 500 milijonov cigaretnih ogorkov. Znanstveniki na univerzi v San Diegu pa so v eni od raziskav ugotovili, da lahko en cigaretni ogorek onesnaži liter vode tako močno, da riba v njej pogine. V skladu z navedenim je mogoče zaključiti, da so cigaretni ogorki, ki jih vsako leto na svetu odvržejo kar 845.000 ton, zelo nevarni oziroma celo usodni za življenje v morju in rekah.⁴

Ogorki odvrženi skozi okno predstavljajo tudi nevarnost požara. Tako bi naj po statističnih podatkih v južni Franciji kar 16% lokalnih požarov povzročile cigarete, odvržene iz vozil.⁵

³ Spletni vir: http://www.tekac.si/novice/1446/cigarete_onesnazujejo_zrak_bolj_kot_dizelski_motor.html
(26.4.2011)

⁴ Spletni vir: <http://www.zelenikrog.org/zelenikrog/index.asp?Page=Prispevki&Funkcija=PrikazEnega&IDPrispevka=115>
(26.4.2011)

⁵ Spletni vir: <http://www.ch-avignon.fr/sections/nous/etablissement/actualites/dossiers/tabac-environnement>
(15.5.2011)

3. Cilji, načela in poglavitne rešitve

Zaradi zagotovitve nemotenega upravljanja z vozili v cestnem prometu in skoncentrirane vožnje ter zmanjšanja zdravju škodljivih posledic tobačnih izdelkov, je potrebno prepovedati uporabo le-teh med vožnjo. Navedeno pomeni, da bi se s to prepovedjo zmanjšala uporaba tobačnih izdelkov v majhnem in zaprtem prostoru, s čimer osebe v vozilu ne bi bile izpostavljanje tobačnemu dimu, hkrati pa bi se odpravil še en moteč element pri upravljanju le-tega.

Potrebno je poudariti, da so se na državnem nivoju že sprejeli ukrepi, ki zmanjšujejo uporabo tobačnih izdelkov in ki so v preteklih letih prinesli pozitivne rezultate, vendar do sedaj še ni bila predvidena omejitev kajenja v korist varnosti cestnega prometa. Zaradi prepovedi kajenja na delovnih mestih, restavracijah, lokalih, ipd. se ljudje večkrat odločijo kaditi v avtomobilu (tudi drugih vozilih cestnega prometa), le-to pa predstavlja nevarnost ne le za voznika in sopotnike, temveč tudi druge udeležence v prometu. Glede na navedeno je nujno potrebno sprejeti ukrepe, ki bodo popolnoma omejili kajenje v vozilih.

Policija na mnogih področjih našega družbenega življenja izvaja nadzor nad izvajanjem številnih zakonov. Zaradi svoje stalne prisotnosti na terenu bo zelo učinkovita pri izvajanju nadzora nad prepovedjo kajenja v javnih prostorih in v vozilih, ki so v prometu na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki se uporabljajo za javni cestni promet.

4. Ocena finančnih posledic predloga

V proračun Republike Slovenije se bodo stekala dodatna sredstva iz naslova glob za kršitev prepovedi kajenja v vozilih.

5. Zagotovitev sredstev za izvajanje zakona

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti novih sredstev v državnem proračunu.

6. Ureditev v drugih pravnih sistemih

Na **Cipru** obstaja prepoved kajenja v avtomobilih, če se v njem nahaja oseba, mlajša od 16 let. Podobne ureditve veljajo še v **Avstraliji** (ob prisotnosti mladoletne osebe), **Bahrajnu** (v kolikor so v avtu otroci), **nekaterih provincah Kanade** (Britanska Kolumbija, Nova Fundlandija, Manitoba, Ontario, Novi Brunswick, Otok princa Edvarda, Saskatchewan in Jukonski teritorij; ob prisotnosti osebe mlajše od 16 let), **nekaterih državah ZDA** (Arkansas, Kalifornija, Louisiana, Maine, Oregon; ob

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

prisotnosti otrok), **Južnoafriški republiki** in **Združenih arabskih emiratih** (v obeh ob prisotnosti oseb mlajših od 12 let).⁶

Takšne ureditve so namenjene predvsem varovanju zdravja otrok, vendar je treba poudariti, da škodljivim posledicam tobačnega dima v zaprtem prostoru niso izpostavljeni zgolj otroci te starosti, temveč tudi mladostniki in starejši. Prav tako rešitev ne obravnava problematike uživanja tobačnih izdelkov, kot ovire pri upravljanju vozila, kar pa je bistveno za varen cestni promet. Drug problem je tudi izvrševanje nadzora nad kršilci, kjer je treba ves čas ugotavljati ali je v vozilu oseba mlajša ali starejša od zakonsko določene starosti. Zato bi v našem pravnem sistemu bila bolj primerna popolna omejitev kajenja v vozilih.

Omejevanje uporabe tobačnih izdelkov v vozilih pripravljajo tudi nekatere druge države: **Finska** (ob prisotnosti otrok), **Irska**, **Italija** (prepoved kajenja med vožnjo; ni povezano z otroci; predvidena pa je tudi sankcija za kršitev, in sicer globa v višini 250 evrov in 5 kazenskih točk), **Izrael**, **Nizozemska**, **Tajvan** (načrtovana prepoved kajenja med vožnjo avtomobila, kolesa ali med hojo po pločniku, saj želijo zagotoviti tako varnost prometa kot tudi manjšo onesnaženost okolja), **Združeno kraljestvo** (ob prisotnosti mladoletne osebe) in **provinca Baskija v Španiji**.

Podane predlog podpiramo naslednje nevladne organizacije:

V tabelo podajte naziv organizacije in odgovorno osebo ter logotip v desnem stolpcu. V primeru, da logotipa nimate, pustite ta stolpec prost.

Naziv nevladne organizacije	Logotip
Slovenska zveza za tobačno kontrolo Odgovorna oseba: Mihaela Lovše	

⁶ Spletni vir: http://njgasp.org/f_SF%20cars,kids,%20info,%20arguments.pdf (15.5.2011)

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.